

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

42. De alienatione Judicii mutandi causâ facta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

§. 1. ff. *Quod metus causa*; hæc biennio continuo finitur. l. fin. C. de Dolo.

23. Quantum ad formam indulgendi restitutionem attinet, ea aliter concedenda non est, nisi causâ cognitâ, & iustitiâ causæ ritè examinatâ, l. 3. & ult. ff. h. t. Et quidem si major restitutionem petat, Judex principaliter cognoscet de læsione, & iusta causâ restitutionem petendi, quam utramque ceu fundamentum intentionis restitutionem petens probare debet. c. 4. h. t. l. 2. ff. de Probat. Si minor ex capite minorennitatis petat, duo itidem à Judice cognoscenda, & à minore probanda sunt, nempe minorennitas: hæc enim non præsumitur, nisi quid aliud aspectus demonstrat, l. 4. C. de in integr. restitut. minorum. l. 9. C. de Probat. deinde læsio, nec enim utique qui minor est, hoc ipso statim & circumscriptum se docuit. l. 9. §. 4. ff. de Furejur. cum tamen causa principalis restitutionis sit læsio. Videatur Mynsing. Cent. 4. obs. 16. & 17.

§. VI.

24. Finis Restitutionis in integrum est, ut hoc remedio extraordinario lapsis ætate, vel errore, aut aliâ iustâ causâ, vel dolo deceptis subveniatur.

§. VII.

25. Effectus Restitutionis in integrum alius est, si consideretur ut postulata; alius est, si ut impetrata.

Effectus Restitutionis postulatae est, quòd eâ pendente omnia in eodem statu manere debeant. Quare nec sententia poterit executioni mandari, quàm diu restitutionis quæstio manet indiscussa. l. un. C. in integ. restit. postul. ne quid novi fiat. nisi præsumptio sit, malò animò, & causâ impediendi effectum sententiæ restitutionem peti: tunc namque sententiæ executioni mandabitur, receptâ tamen à victore idoneâ cautione, se universâ, quæ occasione sententiæ perceperit, si adversarius in restitutionis iudicio prævaluerit, restitutum. Text. Gloss. & Panorm. in c. 6. h. t.

Effectus Restitutionis impetratae est, quòd 26 quilibet jus solum salvum habeat, tam is, qui restituitur, quàm alter, adversus quem restitutio fieri postulatur: l. un. C. de Repet. qua fiunt in iudicio in integrum restitutionis. Hinc restitutione contra venditionem factâ sicut restitutus rem venditam recuperabit, sic vicissim emptori pretium restitui debet. l. 27. §. 1. ff. de Minoribus.

Difficultas superest, an, & quinam fructus 27 impetratâ restitutione in integrum restituendi veniant? quam diligenter versat P. Engel h. t. n. 18. Covarr. d. l. 1. V. R. c. 3. & Gibal. de Univers. rer. hum. negot. l. 3. cap. 4. §. 6. quos, si lubet, consule.

TITULUS XLII.

De Alienatione Iudicii mutandi causâ factâ.

SUMMARIA.

1. Ex hac alienatione datur actio in factum.
2. Qualis sit hæc actio? 3. Unde descendat?
4. Cui 5. contra quem 6. & ad quid detur?
7. Quenam in hac actione probanda?
8. Finis 9. & effectus hujus actionis.

PER restitutionem in integrum jure communi succurritur etiam ei, in cuius damnus res, de qua lis timetur, causâ mutandi iudicii alienatur: pollicetur enim Prætor actionem in factum, nisi res in pristinum statum restitatur per l. 1. ff. h. t.

§. I.

Definitur hæc actio in factum, quòd sit 2 personalis, prætorica, arbitraria, rei persecutoria, quâ is, qui rem futuri iudicii mutandi causâ alienavit, convenitur in omne id, quod interest, rem alienatam in duriores adversarium non esse. Colligitur ex d. l. 1. l. 3. §. 4. & l. 4. §. 5. l. 8. ff. Eodens.

§. II.

Causa efficiens hujus actionis est vel remota 3 vel proxima. Proxima est obligatio. Remota est vel principalis, vel instrumentalis. Principia-

Dd 2

cipa-

capalis est Prætor: ex hujus enim edicto hæc actio & restitutio descendit. l. 8. §. ait. Prætor. ff. h. t. Instrumentalis est delictum, nempe dolosa alienatio iudicii mutandi causâ facta; quæ tunc contingit, cum adversarius rem, super qua conveniri posset, ante acceptum iudicium alienat in personam potentiorum, vel quæ sit alterius fori, ut actori durior rem litem constituat. l. 1. 2. 3. & 4. ff. h. t.

§. III.

4 *Subiectum* Actionis hujus est, vel activum, vel passivum. *Activum* est is, cui competit. Competit autem ei, in cujus fraudem res est alienata; & quia ex parte ejus hæc actio est rei persecutoria, etiam ejus hæredi datur. l. 4.

5 §. *fin. h. t.* *Subiectum passivum* est is, contra quem datur. Datur autem contra illum, qui timens futurum super re certa iudicium, dolosè illam rem alienat in adversarium duriorum, potentiorum, vel alterius fori. Contra ejus hæredes verò non datur, quia descendit ex delicto alienantis. l. 4. §. *fin.* junctâ l. 7. ff. h. t.

§. IV.

6 *Objectum* actionis hujus est id, quod actor eadem persequitur. Persequitur autem, quod ipsius interest. rem non esse alienatam, & adversarium alium non habuisse, ut si quis fortè impensas fecerit, aut si quam aliam incommoditatem passus erit, alio adversario substituto. Textus in l. 3. §. 4. ff. h. t.

§. V.

7 *Forma* consistit in modo hanc actionem deducendi in iudicium. Ut autem ritè deducatur, tria probanda sunt. I. Quòd alienatio facta sit futuri iudicii mutandi causâ, id est, propter litem, quæ super re timebatur. l. 8. §. 1. ff. h. t. nam quæ litæ jam coeptæ, & intentatæ sit alienatio, ipso jure nulla est, utpote rei litigiosæ. l. 2. C. de Litigiosis. & consequenter hæc actio superflua. II. Quòd alienatio facta sit in fraudem, atque ita animo doloso. l. 1. ff. h. t. nam si quis alia de causa, puta ex necessi-

tate solvendi creditores, ob adversam valetudinem, senectutem, aut alias occupationes necessarias rem alienaverit, cessat hæc actio. l. 4. §. 1. & 3. & l. 10. ff. Eod. Idem est, si res alienetur per actum ultimæ voluntatis. l. 8. §. 3. ff. Eod. quia talis alienatio præsumitur facta esse sine dolo, cum nemo censeatur in ultimis esse immemor suæ animæ. III. Probari debet, quod ex facta alienatione conditio auctoris reddita sit deterior & durior. l. 4. §. 5. ff. h. t. unde si alienans rem alienat in hominem paræ secum conditionis; aut si rem alienatam ante motam litem iterum recuperet; vel paratus sit pati iudicium, non dabitur hæc actio. l. 3. §. *fin.* l. 4. §. 1. & l. 8. §. 4. ff. h. t. & ibi Zoësius à n. 3. Gonzalez ad c. 2. h. t. n. 15. & 26.

§. VI.

Finis hujus actionis exprimitur in sæpe d. l. 1. ff. h. t. in illis verbis: *Omnibus modis Proconsul id agit, ne cujus deterior causa fiat ex alieno facto, & cum intelligerit iudiciorum exitum interdum duriorum nobis constitui, opposito nobis alio adversario; in eam quoque rem prospexit, nisi quis alienando rem aliam nobis adversarium in loco substituerit, idque datâ operâ in fraudem nostram fecerit, tanti nobis in factum actione teneatur, quanti nostrâ interest, alium adversarium non habuisse.*

§. VII.

Effectus est ipsa restitutio, quâ actor consequitur, quatenus ipsius interest, rem per fraudem alienatam non fuisse.

TITULUS XLIII.

De Arbitris.

SUMMARIÆ.

1. Arbitri homonymia. 2. Et definitio.
3. Qualiter differat arbiter compromissarius ab arbitro juris, & ab arbitratore?
4. Usque 9. Quibus. 9. Usque 15. In quos 15. In quibus causis. 16. Quo modo? 17. Et cur compromittere liceat?

18. Si plures sint Arbitri & dissentiant, cujus sententia fietur? 19. Usque. 22. Effectus suscepti compromissi, & sententia Arbitrorum.
 22. Sententia Arbitri standum est. 23. Nec datur ab ea appellatio. 24. Aut reductio ad arbitrium boni viri.
 25. Quibus modis cesset potestas arbitri?

Cum arbitria ad iudiciorum formam redacta sint. l. 1. ff. de Receptis. qui arbitri. id eo titulo de Iudiciis, hic de Arbitr. præmittitur.

§. I.

1. Arbitr. sumitur vel genericè, vel specificè. Genericè arbiter dicitur omnis ille qui ad aliquod negotium æstimandum, & terminandum constitutus est. Specificè autem & propriè accipitur pro arbitro compromissario; de quo potissimum in præsentia agit.

§. II.

2. Definitur arbiter compromissarius, quod sit is, qui ex libera partium voluntate, ac compromisso eligitur ad litem servato juris ordine dirimendam. Colligitur ex l. 13. §. 2. ff. de Receptis, qui arbitri.

3. Dicitur I. qui ex libera partium voluntate, & o. ut excludatur arbiter, qui ex legis, aut statuti necessitate à iudice, vel à Partibus suscipitur, & hinc arbiter juris, vel arbiter necessarius salutaris; quales sunt illi, qui recusato iudice tanquam suspecto eliguntur, ut de causa suspicionis cognoscant. c. 39. de Offic. deleg. c. 111. Eod. in 6. Gail. 1. Obs. 33. in fine.

Dicitur II. Ad litem servato juris ordine dirimendam: ita ut coram eo libellus offerri, lis contestari, & reliqua solennia observari debeant, quæ ad iudicium requiruntur. d. l. 1. ff. de Recept. qui arb. Et per hæc distinguitur arbiter ab Arbitratore, qui à partibus assumitur, ut de plano, & sine longa sufflamine litis ex bono & æquo contractus, & controversias super iis amicè componat, & determinet. l. 76. ff. Pro socio. Gail. 1. Obs. 150. n. 4.

4. Causa efficiens Arbitri ex una parte est com-

promissum, id est, promissio, quæ litigantes sibi invicem cavent, quod sententiæ electi arbitri stare velint; ex altera consensus arbitri, cum nemo invitus in se arbitrium recipere cogatur. l. 3. §. 1. ff. de Recept. qui arbitri.

Compromittere possunt omnes, qui possunt contrahere, & quibus est libera rerum administratio, easque alienandi facultas: compromissum namque est species conventionis, & ad alienationem tendit. Unde alii nequeunt compromittere in causa propria, alii in causa aliena.

In causa propria compromittere nequeunt, I. Servus. l. 32. §. si servus ff. de Recept. qui arbitri. II. Pupillus sine tutoris autoritate. l. 35. ff. Eod. III. Minor, si habeat curatorem, sine ejusdem consensu, & Prætoris decreto; quod si curatorem non habeat, compromittere quidem potest, sed læsus restituitur in integrum. l. 34. §. 1. ff. de Minoribus. IV. Furiosus & prodigus. l. 27. §. coram. ff. de Recept. qui arbitri.

In causa aliena compromittere nequeunt, I. Fœmina; quamvis super re sua possit. d. l. 32. §. 2. Eod. II. Tutor, aut curator sine iudicis decreto, aut prætermisissis solemnitatibus illis, quæ in alienatione rerum minorum, aut pupillorum desiderantur. III. Prælati, aut alii Beneficarii in præjudicium Ecclesiæ, cum tantum administratores sint, non Domini rerum Ecclesiæ, c. 3. h. t. IV. Procurator, nisi sit procurator in rem suam, vel habeat speciale mandatum; aut mandatum generale cum libera. c. 9. junctâ Glofâ h. t. & l. 58. ff. de Procur.

Dubium est: an vassallus absque consensu Domini super re feudali possit compromittere? Et verius est, non posse; tum quia in controversia super re feudali tantum Dominus est iudex competens. c. 6. & 7. de Foro compet. tum etiam quia vassallus non potest rem feudalem alienare invito Domino.

c. imperialem. de Prohibita feudi alienatione per Frid. l. 2. f. tit. 55.

- 9 Arbitrium recipere possunt omnes, qui de jure non prohibentur *arg. l. cum Prator. ff. de Judiciis.* Neque refert, sitne Pater, an filiusfam. l. 5. & 6. ff. de Recept. qui arbitr. laicus, an Clericus. l. 32. §. 4. ff. Eod. integræ famæ, vel infamis. l. 7. pr. ff. Eod. Expresse verò prohibentur alii *Jure Civili*, alii *Jure Canonico*.
- 10 *Jure Civili* arbitri officio fungi prohibetur. I. Servus. d. l. 7. II. Minor 20. annis. l. 41. ff. Eod. III. Surdus, mutus, furiosus, & mente captus. l. 9. §. 1. ff. Eod. IV. Mulier. l. fin. C. de Receptis arbitr. nisi de jure, vel consuetudine jurisdictionem habeat, puta nisi sit Regina, Ducissa, Marchionissa, Abbatisa, &c. c. 4. h. t. V. Judex ordinarius illius causæ, in qua Judex est. l. 9. §. 2. ff. de Recept. qui arbitr. Etsi de *Jure Canonico* recipiatur, juxta c. 5. c. 7. & ibi Laym. h. t. VI. Nemo in propria causa potest esse arbiter, sicut nec judex. l. 51. ff. de Recept. qui arbitr. Diversum est de arbitratoro, cum is non procedat judicialiter, sed ex æquo & bono.
- 11 *Jure Canonico* arbitri officio fungi prohibetur. I. Laicus in causa spirituali. c. 8. h. t. autoritate tamen Delegati Pontificii compromissum factum in laicum & clericum valet. c. 9. Eod. II. Notorie excommunicatus. c. significasti. cum vulgatis de Sentem. excom, quia huic est interdicta communicatio etiam in humanis, nisi in necessariis. Panorm. in c. Quintavallis. n. 29. de Furejur. III. Religiosus, cum arbitrium formam judicii postulet, quam exercere non convenit Religiosis: non enim Monachus judicii forensis debet esse susceptor. c. 20. & 35. causa 16. q. 1. Si tamen Monasterii utilitas exposcat, & legitimi Superioris accedat licentia, Religiosus hujusmodi munere fungi poterit.
- 12 Planè compromitti potest in unum, vel plures, sive pares sive impares numero, con-

venientius tamen in numero impares compromittitur, ne contingat arbitrium per paritatem impediri. c. 1. h. t. l. 17. §. 6. ff. de Recept. qui arbitr. Sed

Quæres I. cujus sententia prævaleat, si plures arbitri electi inter se dissentiant? Illam valere, in quam major pars convenerit. d. c. 1. h. t. & l. 27. §. 3. ff. de Recept. qui arbitr. Quod si verò tres v. g. fuerint electi, & circa summam aliquam pecuniariam determinandam quilibet diversam ferat sententiam, & unus 15, alter 10, tertius 5, pronuntiet, tunc juxta d. l. 27. & c. 1. h. t. in 6. dicitur prævalere illius sententia, qui minimam quantitatem pronuntiavit: ex ea ratione, quod minor summa continetur in majori, sicque reliqui majorem summam determinantes censentur implicite etiam in minorem consensisse. Atque ita indistinctè tenet Vallensis h. t. §. 4. n. 1. & alii. Verùm hoc quidem ob allegatos textus sustineri potest, si minor summa adhuc sit intra terminos justii pretii, & æquitatis; vel si, qui majorem summam pronuntiat, possit rationabiliter præsumi, non esse invitus contra summam minorem: absolute autem & indistinctè minatur videtur salvâ æquitate defendi haud posse, multò minus praticari. Quid si enim ex 5. arbitr. à se invicem dissidentibus unus pronuntiaret, deberi 5, reliqui verò omnes ultra 100. annæ prævalebit sententia prioris. Certè hoc ab æquitate absolum foret, neque reliqui ulla ratione præsumi possent, in tam parvam summam consentire. Igitur qui vult majorem summam, vult quidem etiam minorem, prout hæc in illa includitur, non verò vult minorem tantum, & prout spectatur separatum à summa majori: sicut qui vult vendere domum pro 1000. non vult vendere pro 100. tantum, & quatenus sunt summa separata. Proinde in præsentii potius æquitas, & mens legis attendi debet, quam verba.

Quæres II. num omnes arbitri præsentii